

EFTER COVID – I RIKTNING MOT EN EKONOMI FÖR DET ALLMÄNNA BÄSTA

Gemensamt förslag från representanter för den internationella rörelsen Economy for the Common Good i 17 länder

Den internationella rörelsen Economy for the Common Good, som med den här texten för första gången gör ett gemensamt offentligt uttalande, har alltsedan starten 2010 föreslagit en sammanhängande alternativ ekonomisk modell. ECG bygger på grundläggande värden – såsom hållbarhet, inkludering och samarbete – istället för prioriteringar av finansiella mål och konkurrens.

Vår rådande ekonomiska modell medför växande hot mot mänskligheten såsom klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald och pandemier. Covid-19 är bara den senaste i en rad av virus som påverkat människors liv och hälsa allvarligt. HIV, Ebola, Sars 1 and MERS och nu Sars 2/Covid 19 är alla exempel på zoonoser, det vill säga virus som sprids från djur till människa. Det finns vetenskapliga belägg för att det ökande antalet zoonoser hänger samman med överexploateringen av naturresurser, luftföroreningar och ett ökat tryck på djurens naturliga miljöer genom avskogning, illegal jakt, industrijordbruk.¹

Den rådande pandemin har inte uppstått, liksom andra nu existerande ekologiska hot, utan vetenskapliga förvarningar. Några nämnvärda exempel är Limits to Growth (1972), Brundtland Report (1987), Earth Charter (2000), Millennium Ecosystem Assessment Synthesis Report (2005), samt konceptet 'planetära gränser' (2009). En berättigad fråga är därför: Hur är det möjligt att dessa varningar inte har hörtsammats av beslutsfattare på alla nivåer?

Den ekonomiska lobbyismens inverkan

Under senare årtionden, har lobbyorganisationer som tjänar etablerade ekonomiska intressen använt stora summor pengar till att undergräva Rio-Johannesburg processen; ifrågasätta eller förneka klimatförändringen; motverka bindande regleringar för multinationella företag och nu senast för att placera inrättandet av en domstol för investeringar, Multilateral Investment Court (MIC) på EU:s internationella agenda.² Denna intensiva och utbredda påverkan har varit skadlig för miljön och för grundläggande rättigheter för det stora flertalet människor och den har försvagat det demokratiska systemet.

Som en följd av den genomträngande lobbyismen behandlas inte rotorsakerna till de ekologiska och mänskliga hälsoproblemen i någon nämnvärd omfattning i den offentliga debatten. Medias huvudsakliga fokus ligger på medicinska lösningar kopplade till läkemedelsindustrin. Den stegvisa privatiseringen av WHO - som bland annat visar sig i att Bill och Melinda Gates privata fond är den näst största bidragsgivaren³ - underminerar utrymmet för offentlig politik byggd på demokratiskt beslutade prioriteringar. En holistisk hälsopolitik skulle utarbeta strategier för att undvika framtida utbrott av zoonoser genom att förbättra hållbarheten i ekonomiska aktiviteter och främja människors

¹ Sonia Shah: "Think Exotic Animals Are to Blame for the Coronavirus? Think Again" in The Nation, February 18, 2020.

² <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1608>

³ World Health Organisation: "Voluntary contributions by fund and by contributor, 2018", 72nd World Health Assembly, Provisional agenda item 15.2, A72/INF./5, 9. Mai 2019.

hälsa och resiliens genom hälsosam mat, säkra arbetsförhållanden, social inkludering och genom att utrota fattigdomen.

Plana ut fler kurvor

Den nuvarande krisen lär oss att mänskligheten måste inta en vördnadsfull attityd till planeten och se oss själva som en del av livsväven. Vi behöver inse att vi vare sig är avskilda från eller överlägsna helheten. Vi behöver öka medvetenheten om vår egen utsatthet och vårt beroende av en intakt miljö och utveckla en respektfull samexistens med alla livsformer. Oändlig tillväxt har visat sig utgöra ett farligt risktagande. Vetenskapen har påvisat nio kritiska planetära gränser av vilka redan några har passerats.⁴ Vi behöver nu, med samma kraft och beslutsamhet som regeringar ansträngt sig för att plana ut kurvan för smittspridningen, verka för att plana ut kurvorna för markanvändning, energi- och naturresurskonsumtion för ojämlikhet liksom för internationella företags obegränsade makt.

En ekonomi för det allmänna bästa

Sedan starten 2010 har rörelsen Economy for the Common Good spridits så att där nu finns 200 lokala avdelningar i 30 länder belägna på alla kontinenter. 3000 företag stödjer rörelsen och 700 företag, skolor, universitet, kommuner eller stadsdelar har implementerat rörelsens balansräkningsverktyg, the Common Good Balance Sheet, som behandlar alla hållbarhetsdimensionerna. Åtta regionala beslutande församlingar i Spanien, Österrike och Tyskland har anammat verktyget i sina styrsystem. 2015 publicerade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén ett första yttrande om ECG-modellen⁵ och i ett senare ställde sig kommittén bakom ECG som en "ny hållbar ekonomisk modell".⁶

ECG utgörs av en allt igenom etisk marknadsekonomi inom vilken privat ägande och privata företag tjänar det allmänna bästa genom att skydda globala ekosystem och grundläggande värden, alltifrån mänsklig värdighet, rättvisa och solidaritet till hållbarhet och demokrati.⁷ The Common Good Product är en sammanställning av livskvaliteten utifrån en rad aspekter medan det vanliga BNP-måttet är en underkategori. Ett ekonomiskt system som utgår från människors behov och genomsyras av demokratiska värderingar och som betraktar pengar och andra former av kapital som medel för att nå dessa mål är i själva verket det som de gamla grekerna avsåg med ordet "oikonomia". Prioritering av finansiella resultat, där pengar är mål i sig inte medel, benämndes "chremastistiké" det vill säga, det vi idag kallar kapitalism.⁸ En ekonomi som orienterar sig mot det gemensamma bästa / det allmänna bästa, är enda sättet att överlämna en planet med goda livsbetingelser till kommande generationer. Den djupa kris som Covid -19 fört med sig innebär ett uppdrag att inte bara behandla symptomen utan också orsakerna till krisen genom att genomföra denna nödvändiga omorientering.

En förändrad syn på handel

Handel ska tjäna övergripande mål om att stabilisera planetens klimat, bevara biologisk och kulturell mångfald, skydda mänskliga rättigheter och människors grundläggande behov och värdighet. Handel kan på så sätt bidra till att skapa det "säkra och rättvisa utrymme" för mänskligheten som Kate Raworth utvecklat i sin Doughnut modell.⁹ "Etisk handel" och "ekonomisk subsidiaritet", det vill säga att närhet och lokal ekonomi är framträdande drag och internationell handel ett komplement, bör

⁴ <https://www.stockholmresilience.org/research/planetary-boundaries/planetary-boundaries/about-the-research/the-nine-planetary-boundaries.html>.

⁵ <https://www.eesc.europa.eu/our-work/opinions-information-reports/opinions/economy-common-good>.

⁶ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/new-sustainable-economic-models-exploratory-opinion-requested-commission>.

⁷ www.ecogood.org.

⁸ Dierksmeier, Claus / Pirson, Michael (2009): 'Oikonomia Versus Chremastistiké', Learning from Aristotle About the Future Orientation of Business Management", Journal of Business Ethics 88:417-30.

⁹ <https://www.kateraworth.com/doughnut/>

ersätta den frihandelsdoktrin som dominerat världshandeln.¹⁰ Mercosur, CETA och andra liknande överenskommelser är tydliga exempel på det förlegade paradigmet av "påtvungen handel" som fört med sig allvarliga konsekvenser. Ett exempel på hur en sådan "etisk världshandel" kan inrättas är införandet av en koldioxidskatt, på exempelvis 100 USA-dollar per ton koldioxid, såsom rekommenderats i Stiglitz-Stern rapporten från 2017.¹¹ Länder som inför denna skatt, ska ha rätt att utjämna skillnaden i pris gentemot länder med lägre eller ingen koldioxidskatt genom en "ekologisk tull".

Ett rättvisare skattesystem

En brådskande lösning på vår tids skyhöga ojämlikhet är högre skatter på kapitalinkomster, privat ägande och arv. Samtidigt behövs en ökad demokratisering för att motverka korruption, så att stater verkligen tjänar sin befolkning. Inom Eurozonen är den privata förmögenheten fem gånger högre än den offentliga skulden. Högre förmögenhetsskatter skulle möjliggöra nödvändiga investeringar i hälsa, utbildning, fattigdomsbekämpning och ekonomisk omvandling. En skatt på finansiella transaktioner bör inrättas, i förlängningen globalt. Det är ett oroande symptom på post-demokratiens verkningar att detta mycket uppskattade förslag förts bort från EU:s agenda trots att det skulle inbringa upp till 310 miljarder Euro, enligt det österrikiska forskningsinstitutet WIFO¹² (grundat 1927 av bland andra Friedrich Hayek). Det internationella kapitalets rörelse bör omgärdas av samarbeten kring skattemässig transparens, så att skatteflykt hindras och "skatteparadis" stängs.

En kombinerad finans- och penningpolitik

Då den ekonomiska nedgången kommer bli mycket djup under 2020 behöver finans- och penningpolitiken samverka. Kvantitativa lättnader är en åtgärd med begränsad effekt som till och med kan vara direkt kontraproduktiv om den används till köp av företagsobligationer. En kombination av EU-obligationer ("Coronaobligationer") och räntefria lån till staten upp till ett rimligt tak från nationella centralbanker respektive ECB (Modern Monetary Theory/Modern penningteori), är mer effektivt. I linje med detta bör artikel 123 (1) i TFEU som hindrar sådana lån ändras.

Ett räddningspaket utifrån ändrade prioriteringar

Hanteringen av den pågående krisen måste undvika tidigare misstag. Under finanskrisen 2008 låg fokus på att rädda, för systemet och dess etablerade ekonomiska intressen viktiga aktörer, såsom banker varandes "too big to fail". Det är nu hög tid att bryta detta mönster och istället fokusera på det vi alla behöver:

- Offentliga investeringar i hälsa, utbildning, hållbara offentliga transporter, hållbara bostäder och hållbar livsmedelsproduktion vilket skapar meningsfulla och klimatvänliga arbetstillfällen och bidrar till omställningen till en hållbar ekonomi.
- En introduktion av en villkorslös basinkomst tillräckligt hög för att täcka en persons basala behov.
- En minimilön (rimligt högre än basinkomsten) i kombination med en maximiinkomst i syfte att minska ojämlikheten till acceptabla nivåer och göra våra samhällen mer inkluderande.
- Finansiellt och skattemässigt stöd till i första hand små och medelstora företag (SMF) som med sin verksamhet bidrar till det allmänna bästa genom att vara klimatvänliga, sträva mot social inkludering och sammanhållning och som är medvetna om betydelsen av biologisk mångfald. Ett kriterium kan bestå av en externt reviderad hållbarhetsrapport, till exempel

¹⁰ Christian Felber (2019): "Trading for Good. How Global Trade Can be Made to Serve People Not Money", ZED Books, London.

¹¹ Report of the High-Level Commission on Carbon Prices, Carbon Prices Leadership Coalition, 29. Mai 2017, p. 3.

¹² Stephan Schulmeister: "Implementation of a General Financial Transactions Tax", Wifo-Studie, Juni 2011, p. 33.

utifrån verktygen The Common Good Balance Sheet, B Corporation Certificate eller liknande. På medellång sikt menar vi att alla företag behöver ta detta ansvar.

Vi är medvetna om skalan på de utmaningar som de föreslagna förändringarna innebär – eftersom vi blivit så beroende av vårt nuvarande etablerade system. Ändå är fler och fler företag, kommuner, regioner och regeringar engagerade i att genomföra dessa idéer. Företag som tar ansvar socialt, ekologiskt och demokratiskt vinner priser och får uppskattning från alla håll. Städer som Barcelona, Amsterdam, Stuttgart och Wien har börjat driva dessa nödvändiga förändringar. Den växande ECG-rörelsen ser fram emot att arbeta tillsammans med ännu fler medborgare, företag och regeringar för att lyckas med denna avgörande omställning.

Jorden, 15 juni 2020
press@ecogood.org
www.ecogood.org

Författare och undertecknare

Urbain N'Dakon, chairman, Maat-ECG Africa and African diaspora

Luciana Cornaglia, president, ECG Argentina

Christian Felber, movement founder, Austria

Lisa Muhr, president, ECG Austria

Karla Schimmel, member, ECG Belgium

Silvia Alvarez, board member, ECG Chile

Henry Garay-Sarasti, co-coordinator, ECG Colombia

Gerd Hofielen, speaker, ECG Germany

Lidia di Vece, president, ECG Italy

Marianne Kert, board member, ECG Luxembourg

Luisa Montes, board member, ECG Mexico

Estefania Matesanz, chairwoman, ECG Netherlands

Debla Orihuela, president, ECG Spain

Paco Alvarez, ambassador, ECG Spain

Thomas Söderberg, chairman, ECG Sweden

Gaby Belz, Ralf Nacke, members of the board, ECG Switzerland

Sandra White, director, ECG UK